

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

מאמר
ליהודים היתה אורה – ה'תשל"ח

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ ויקהל, מבה"ח אדר שני, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)
שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ויקהל, מבה"ח אדר"שני הבעל"ט — הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמר ד"ה ליהודים היתה אורה גו' שנאמר בהתוועדות פורים ה'תשל"ח, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מספר המאמרים מועדים — פורים שמגיע מבית הכורך ימים אלו).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ג אדר ראשון, ה'תשע"ו (ופרצת),

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2016 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

תוכן המאמר

ליהודים (שם שמורה על הכפירה בע"ז וההודאה בכל התורה כולה) דוקא היתה אורה זו תורה – כיון שלא מספיק ענין ההבנה וההשגה שבתורה, אלא צ"ל ברכו בתורה תחילה, להמשיך מנותן התורה, ולכן צ"ל ענין ההודאה בכל התורה כולה, לא רק בנוגע לחוקים, אלא גם (ובאופן שוה) בנוגע למשפטים. ועד"ז בנוגע לשמחה זה יו"ט וששון זו מילה ויקר אלו תפילין – שקיומם צ"ל (לא מצד הענין השכלי שבדבר, אלא) באופן של הודאה (ליהודים דוקא).

וזהו קיימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקבלו כבר (במ"ת) – שבימי הפורים ניתוסף קיום בתורה מהדרגא היותר נעלית דברכו בתורה תחילה, באופן נעלה יותר מכמו שהי' במעמד הר סיני, ע"י עבודת התחתון באופן שנעשה כלי לקבל.

וזהו גם הדיוק שליהודים היתה אורה – שע"י עבודת התחתון בענין ההודאה המשיכו הבחי' דאורה, שזהו המקור שמפעיל וממשיך תורה אור. ועד"ז בשמחה זה יו"ט וששון זו מילה ויקר אלו תפילין, שבכולם המשיכו מבחי' נעלית יותר שלמעלה ממדידה והגבלה.

וכל ענינים אלו הם אצל כל ישראל בשוה (כמו במ"ת שהיו כאיש אחד בלב אחד) – מצד ענין המס"נ שבו כולם בהשוואה. ולכן מודגשת אחדותם של בני' במצוות דימי הפורים – משלוח מנות ומתנות לאביונים, באופן שכל הפושט יד נותנים לו.

ומפורים ממשיכים זאת על כל השנה כולה, שגם עניני המצוות שבמדידה והגבלה יהיו חדורים בענין המס"נ.

בס"ד. פורים, ה'תשל"ח

(הנחה בלתי מוגה)

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר¹. הנה פשוטו של מקרא הוא שענין זה (אורה ושמחה גו') התחיל אמנם בימי הפורים, שהיו ימי משתה ושמחה², אבל המעמד ומצב דליהודים היתה גו' נמשך אח"כ על כל הזמן שלאח"ז. ומזה מובן שכן הוא בימי הפורים האלו בכל שנה ושנה [שהרי הימים האלה נזכרים ונעשים³, כמבואר בכתבי האריז"ל⁴ שכאשר נזכרים כדבעי אזי חוזרים ונעשים כל הענינים כמו שהיו בפעם הראשונה], שהענין דאורה ושמחה וששון ויקר מתחיל בימי הפורים, ואח"כ נמשך בכל ימי השנה שלאח"ז, עד ימי הפורים הבאים לקראתנו לשלום בשנה הבאה, שאז יהי' ענין זה ביתר שאת ויתר עז, כמו כל הענינים הקשורים עם תורה וקדושה שהם באופן דמעלין בקודש⁵, שמשנה לשנה ניתוסף בזה. ועאכו"כ בנוגע לימי הפורים, שעליהם נאמר⁶ שאפילו לעתיד לבוא שכל הימים טובים בטלים, בגלל שגילוי האור שבהם יבטל כשרגא בטיהרא⁷ לגבי האור האלקי שיאיר לעת"ל⁸, הנה ימי הפורים לא יבטלו, בגלל שזהו גילוי אור גדול יותר אפילו מהגילוי דלעת"ל, הרי מזה מובן גם בנוגע לפעולתם על הימים שלאח"ז, במכ"ש וק"ו מעניני המועדים לשמחה, שמכל מועד נמשך על כל הימים שלאח"ז (כמ"ש רבינו הזקן בלקו"ת פ' ברכה⁹), ועאכו"כ בנוגע לימי הפורים.

(ב) וידוע דיוק רבותינו נשיאינו¹⁰ במ"ש ליהודים היתה אורה וגו', מדוע חוזר הכתוב ומדגיש השם יהודים בנוגע לאורה ושמחה וששון ויקר. והיינו, שנוסף על הדיוק¹¹ שבכל מגילת אסתר כולה נקראים בני"י בשם יהודים דוקא, ולא בשאר השמות שנקראו בהם בחומש, ולאח"ז

-
1) אסתר ח, טז.	8) תו"א מגילת אסתר צ, ד. קיט, ב. שערי
2) שם ט, י"ז.	אורה שער הפורים נו, א ואילך. אוה"ת מגילת
3) שם, כח.	אסתר ע' קמא. סה"מ תרכ"ו (קה"ת, תשמ"ט)
4) ראה רמ"ז בספר תיקון שובבי"ם.	ע' כט. וראה ד"ה ואכלתם אכול שנה זו.
5) הובא ונתבאר בספר לב דוד להחיד"א פכ"ט.	9) צח, ב.
6) ברכות כח, א. וש"נ.	10) ראה גם ד"ה ליהודים תשל"א; תשל"ט
7) מדרש משלי פ"ט, ב. ילקוט שמעוני	(תו"מ סה"מ פורים ע' קפט; ע' רטז).
8) משלי רמז תתקמד.	11) שערי אורה שם צג, א ואילך. וראה
9) לשון חז"ל — חולין ס, ב.	תו"א שם צא, ב. צז, א. צט, א. אוה"ת שם
	ע' קמא ואילך.

בנביאים וכתובים (חוץ ממגילת אסתר) ולאח"ז גם בתושבע"פ, הנה נוסף לזה חוזר הכתוב ומדגיש ענין זה בנוגע לאורה ושמחה וששון ויקר, שאינו אומר להם (לא לו שמדובר אודותם לפני"ז) היתה אורה ושמחה וגו', אלא חוזר ומדגיש עוה"פ ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, שמזה מובן, שמה שהיתה אורה ושמחה וששון ויקר, הרי גם זה קשור עם הענין שבנ"י נקראו אז בשם יהודים דוקא. ולכאורה צריך ביאור, שהרי מצינו שהי' אצל בנ"י מעמד ומצב דאיש תחת גפנו ותחת תאנתו¹², כפי שהי' בזמן שקיימא סיהרא באשלמותא¹³, בימי שלמה, עליו נאמר¹⁴ וישב שלמה על כסא הוי', ומובן, שכיון שהי' אז שלום ושלוה, כמ"ש בדברי הימים¹⁵ שלום ושקט אתן על ישראל בימיו, בודאי היתה אז גם אורה ושמחה וששון ויקר. ואעפ"כ נאמר כאן חידוש, שלאחרי גזירת המן וביטולה עד לאופן דונהפוך הוא¹⁶, אזי ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר (במיוחד), ומזה מובן, שהי' זה באופן נעלה יותר מהאורה ושמחה וששון ויקר שהיתה אצל בנ"י לפני"ז, אפילו בזמן שקיימא סיהרא באשלמותא, בזמן שביהמ"ק הי' קיים, ביהמ"ק הראשון, ובתחלת בנינו בימי שלמה, ששלום ושקט גו' בימיו, איש תחת גפנו ותחת תאנתו. ודיוק הנ"ל מתחזק יותר ע"פ הביאור בתושבע"פ בפסוק זה, אורה זו תורה, שמחה זה יום טוב, ששון זו מילה, ויקר אלו תפילין¹⁷, ולכאורה מובן בפשטות שכל ענינים אלו, הן תורה הן יו"ט הן מילה והן תפילין (שכולל כל המצוות כולם, שהרי הוקשה כל התורה כולה לתפילין¹⁸), ישנם בכל התוקף מאז שניתנו במ"ת, באופן שבכל יום יהיו בעיניך (כחדשים¹⁹, ויתירה מזה) חדשים²⁰ ממש. גם צריך להבין סדר הענינים בפסוק, שבתחילה נאמר אורה (תורה) ואח"כ שמחה (יו"ט) ואח"כ ששון (מילה) ואח"כ יקר (תפילין). דבשלמא מה שמתחיל מענין התורה, הרי זה לפי שהלימוד מביא לידי מעשה²¹, שמהתורה יודעים אודות יו"ט ומילה ותפילין. וכמ"ש בפירוש המשניות להרמב"ם²² שאפילו מצות מילה אין אנו מקיימים אותה בגלל שנצטווה בה אברהם אבינו, אלא בגלל הציווי במתן תורה למשה שקבל תורה מסיני ומסרה²³ לכאו"א מישראל, וכמ"ש²⁴ תורה צוה לנו משה גו'.

19) ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ו.
 20) פרש"י תבוא כו, טז. וראה ג"כ פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג.
 21) קידושין מ, ב.
 22) חולין ספ"ז.
 23) אבות רפ"א.
 24) ברכה לג, ד.

12) מלכיס"א ה, ה.
 13) זתר ח"א קנ, א. ח"ב פה, א.
 14) דברי הימים"א כט, כג.
 15) שם כב, ט.
 16) אסתר שם, א.
 17) מגילה טז, ב.
 18) קידושין לה, א.

ועד"ז בנוגע ליו"ט ובנוגע לתפילין. אבל בנוגע לסדר הענינים שלאח"ז, יו"ט (שמחה) מילה (ששון) ותפילין (יקר), הנה אע"פ שבפשטות יש לתרץ שמקדים יו"ט בגלל שימי הפורים נקבעו ל(שמחה ומשתה ו)יום טוב²⁵, הרי הכוונה כאן היא לכל הימים טובים. ובפרט ע"פ המבואר במפרשי הש"ס²⁶ שהטעם שנימנו כאן ד' הענינים דתורה יו"ט מילה ותפילין הוא בגלל שעליהם היתה גזירת המלכות שלא יניחו לבנ"י לקיימם. וא"כ צריך להבין, מהו סדר הענינים שחשיב תחילה יו"ט, ורק לאח"ז מילה ולאח"ז תפילין. וגם ידוע הדיוק²⁷ במ"ש ליהודים היתה אורה, דכיון שהפירוש הוא תורה, והראי' לזה, וכן הוא אומר²⁸ כי נר מצוה ותורה אור¹⁷, הרי לכאורה הוצרך לומר גם בפסוק ליהודים הי' אור.

ג) ויובן הביאור בזה בהקדם הביאור מאי טעמא שבנ"י נקראו בשם יהודים²⁹, כמבואר במדרשי רז"ל בכ"מ³⁰ שכל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי, כפי שמצינו במדרכי, שאע"פ שהי' איש ימיני³¹, משבט בנימין³², מ"מ נקרא איש יהודי³¹, ע"ש שכפר בע"ז. ועד"ז גם בפסוק ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, שאע"פ שהכוונה היא לכל היהודים אשר בכל מדינות המלך אחשורוש, שהיו ביניהם כהנים ולוים וכל שאר השבטים, נוסף על שבט יהודה, מ"מ, נקראים כאן כולם בשם יהודים, ע"ש הכפירה בע"ז³³. והנה, השם יהודי, שיש בו ד' אותיות שם הוי"ו³⁴ [והיינו, שבנ"י נקראים על שמו של הקב"ה, ע"ד מ"ש בנוגע לזמן דלעתיד לבוא, עתידים צדיקים (ועמך כולם צדיקים³⁵) שיקראו על שמו של הקב"ה³⁶], קשור גם עם ענין ההודאה³⁷. וענין זה קשור גם עם הכפירה בע"ז, שהרי אמרו רז"ל³⁸ כל הכופר בע"ז כמודה בכל התורה כולה, מודה דייקא, שהו"ע ההודאה.

(32) פרש"י עה"פ שם. וראה גם מגילה שם.
 (33) ראה גם תו"א שם צא, א"ב.
 (34) ראה אוה"ת מגילת אסתר ע' י: העיר מהרש"א מפ"ק דסוטה (י, ב) יהודה .. נקרא על שם של הקב"ה, היינו שיש בו ד' אותיות השם. ובמהרש"א (סוטה) שם, שהד' הנוסף זהו ע"ש הודאה הפעם אודה כו'.
 (35) ישע"י ס, כא.
 (36) ב"ב עה, ב.
 (37) ראה גם תו"א שם צז, א. צט, א.
 (38) קידושין שם, א.

(25) אסתר ט, יט.
 (26) ראה פרש"י מגילה שם (ד"ה זהו יום טוב). חדא"ג מהרש"א שם (ד"ה ליהודים).
 (27) מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' סב ואילך.
 (28) קמט ואילך.
 (29) משלי ו, כג.
 (30) שער אורה שם צז, סע"א. אוה"ת שם ע'
 (31) משלי ו, כג.
 (32) שער אורה שם צג, ב. וראה תו"א שם. אוה"ת שם ע' קמא ואילך.
 (33) מגילה יג, רע"א. ילקוט שמעוני אסתר רמז תתרנב.
 (34) אסתר ב, ה.

ד) והענין בזה, דהנה, אע"פ שהתורה היא חכמתכם ובינתכם³⁹, ועד שלימוד התורה צ"ל באופן של הבנה והשגה, ובמיוחד בתושבע"פ⁴⁰, מ"מ, נאמר כאן ענין ההודאה (מודה בכל התורה) דוקא. וכללות הביאור בזה, דהנה אמרו רז"ל⁴¹ שלימוד התורה צ"ל באופן שברכו בתורה תחילה, וברכת התורה היא (לכל הדעות⁴²) ענין עיקרי בלימוד התורה, ועד שעז"נ⁴³ על מה אבדה הארץ וגו', על שלא ברכו בתורה תחלה⁴⁴, אע"פ שלימוד התורה כשלעצמו הי' אצלם בריבוי (כמובא בשם רבינו יונה⁴⁵). והנה הענין דברכו בתורה כפשוטו (אין ענין יוצא מידי פשוטו) הוא שמברכים נותן התורה, היינו, שממשיכים (ברכה מלשון הַבְּרָכָה והמשכה⁴⁶) מנותן התורה בלימוד התורה. שהרי לימוד התורה יכול להיות מצד הענין דחכמתכם ובינתכם, שזוהי חכמה נעלית ביותר, כפשוטם של דברים, אבל, לא זה הוא ענין התורה, אלא ענין התורה הוא (כפי שאומרים בברכת התורה) שנתן לנו את תורתו, היינו, שזוהי תורתו של הקב"ה, ובאה אלינו באופן של נתינה, דכל הנותן בעין יפה נותן⁴⁷, ובאופן דנותן התורה, לשון הוזה⁴⁸, שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים, ועד לחדשים ממש, כי, כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו⁴⁹, שזהו⁵⁰ הטעם שבכל עת ובכל זמן צ"ל לימוד התורה באימה וביראה וברתת ובזיע⁵¹, ולא עוד אלא מה להלן כו'⁵¹, כמו שהי' במ"ת, כשניתנה התורה בפעם הראשונה, שכיון שהי' זה באופן דוירד הוי' על הר סיני⁵², הרי מובן שהי' זה באימה וביראה וברתת ובזיע, הנה כך גם עכשיו כאשר האדם קורא ושונה, הרי זה צ"ל באימה וביראה וברתת ובזיע. וענין זה נאמר בתורת אמת, כיון שזהו אותו מעמד ומצב כפי שהי' במ"ת — עיי' שלימוד התורה הוא באופן דברכו בתורה תחילה, שממשיכים מנותן התורה בתורה, שעכשיו נותנה הקב"ה (שקורא ושונה כנגדו) מחדש, ולכן מובן שנדרש שיהי' זה באימה וביראה וברתת ובזיע.

45) הובא בר"ן נדרים שם. וראה ב"ח לטור או"ח סמ"ז (ד"ה ומ"ש דאמר רב יהודה). שו"ע אדה"ז או"ח שם ס"א.
46) ראה תו"א מקץ לז, ג.
47) ראה ב"ב נג, א.
48) לקו"ת תזריע כג, א. ועוד.
49) ראה ילקוט שמעוני איכה רמז תתרלד. תדבאר רפ"ח.
50) ראה תו"א יתרו סז, ב. ובכ"מ.
51) ברכות כב, א.
52) יתרו יט, כ.

39) ואתחנן ד, ו.
40) ראה מג"א או"ח ס"נ סק"ב. שו"ע אדה"ז שם ס"ב. הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ב סי"ג.
41) ב"מ פה, ריש ע"ב. נדרים פא, א.
42) ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך ברכת התורה. וש"נ.
43) ירמי' ט, יא"ב.
44) ראה לקו"ת פ' ראה כט, א. אוה"ת ואתחנן ע' רנב ואילך. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תלו ואילך. לקו"ש חט"ו ע' 3 ואילך.

וזהו גם הדיוק שצ"ל מודה בכל התורה כולה, באופן של הודאה דוקא, והיינו, שאע"פ שבתורה יש ענינים שנקראים (ע"פ תורה גופא) בשם משפטים, להיותם מובנים ע"פ שכל⁵³, ועד שאיתא בגמרא⁵⁴ אלמלא לא ניתנה תורה (וכהוספת רבותינו נשיאינו⁵⁵: ח"ו) היינו למדין כמה ענינים מבהמות הארץ כו', אעפ"כ, הנה כשם שלא שייך ענין אחד מלבד הודאה בנוגע לחוקי התורה, להיותם באופן שחוקה חקקתי גזירה גזרת⁵⁶, כך גם בכל התורה כולה [כידוע הפירוש בדיוק הלשון כל כו' כולה, שאין זה רק רובו ככולו, אלא כולו ממש⁵⁷] צ"ל ענין ההודאה, ובאופן שוה, שכשם שענין ההודאה הוא בנוגע לחוקי התורה, כך ענין ההודאה הוא גם בנוגע למשפטי התורה⁵⁸.

(ה) **ועפ"ז** יובן מ"ש ליהודים היתה אורה, היינו, שהענין דאורה זו תורה קשור עם יהודים דוקא, כי, אע"פ שיכול להיות לימוד התורה בגלל היותה חכמה נעלית ביותר, הנה לא זה הוא חידוש וענין התורה, אלא ענינה הוא שקשורה עם ענין ההודאה, שמודה בכל התורה כולה, ולכן נאמר ליהודים (דוקא) היתה אורה, זו תורה.

ועד"ז בנוגע לשמחה זה יום טוב. דהנה, כללות הימים טובים הם זכר ליציאת מצרים, לא רק פסח, אלא אפילו שבועות, ועד"ז גם סוכות, כי, ביצי"מ כתיב⁵⁹ בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, שזהו הענין דמ"ת, וגם בפשטות הרי שבועות אין לו קביעות זמן בפ"ע, אלא קביעותו תלוי' בספירת הימים⁶⁰ ממחרת השבת⁶¹ דקאי על פסח⁶². ועד"ז בנוגע לסוכות, כמ"ש⁶³ כי בסוכות הושבתי את בני"י בהוציא אותם מארץ מצרים. ועפ"ז מובן בפשטות לכאורה הטעם שימים אלו צ"ל ימים טובים (ימי משתה ושמחה), דכיון שיצאו מיגון לשמחה כו' ומאפילה לאור גדול⁶⁴, צ"ל שמחה גדולה ביותר. ובפרט ע"פ מ"ש⁶⁵ אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו כו', ועד שבכל יום חייב אדם לראות את עצמו כאילו

59) שמות ג, יב ובפרש"י.	53) ראה סה"מ ה'ש"ת ס"ע 90 ואילך.
60) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ד ס"א.	54) עירובין ק, סע"ב.
61) אמור כג, טו.	55) ראה לקו"ש ח"ג ע' 890 הערה 12.
62) ראה מנחות סה, ב. פרש"י עה"פ.	56) במדבר"ר ר"פ חוקת. תנחומא שם ג.
63) אמור שם, מג.	ועוד.
64) הגדה של פסח פיסקא "לפיכך אנחנו".	57) ראה ט"ז או"ח סתקפ"ב סק"ג.
65) שם פיסקא "עבדים היינו".	58) ראה סה"מ שם ס"ע 70.

הוא יצא ממצרים⁶⁶. אמנם החידוש שפעל נס פורים הוא שליהודים היתה גו' שמחה זה יו"ט, היינו, שראו בענין היו"ט (נוסף על הענין השכלי שבזה) ענין נעלה ביותר שנמשך ממקום שבו שייך רק ענין ההודאה.

ועד"ז ששון זו מילה. דהנה, כיון שענין המילה הוא בריתי בבשרכם לברית עולם⁶⁷, ואין ענין יוצא מידי פשוטו, שזוהי ברית בין הקב"ה לישראל [גם בנוגע לנשים, שהרי אשה כמאן דמהילא דמיא⁶⁸], הרי לכאורה אין ענין והכרח גדול יותר לפעול ההידור במצות מילה באופן דשש אנכי על אמרתך⁶⁹, דקאי על המילה⁷¹, שנקראת בשם ששון, בגלל היותה ברית עולם עם הקב"ה. אמנם, נוסף על הענין השכלי וההסברה שבזה, הנה ע"י הענין דונהפוך הוא מאפילה לאור [ברוחניות, שמזה נמשך אח"כ ענין זה גם בגשמיות ועד לגשמיות כפשוטו], לקחו בני גם את ענין המילה באופן שלמעלה מהביאור בשכל (ובמילא הרי זה באופן של מדידה והגבלה, עכ"פ מדידה והגבלה של שכל דקדושה), כפי שהוא בשרשו ומקורו, במקום שבו שייך רק ענין ההודאה.

ועד"ז ויקר אלו תפילין. דהנה, ד' הפרשיות שבתפילין, שמע והי' אם שמוע קדש והי' כי יביאך, קשורים עם ענינים שכליים, והבנה והסברה בפשוטם של כתובים אלה, ועאכו"כ כפי שענינים אלו מתבארים במדרשי חז"ל, ועד לפנימיות התורה, בקבלה ובחסידות. אמנם, עי"ז שבנ"י עמדו אז במעמד ומצב של הודאה, לקחו גם את ענין התפילין כפי שהוא למעלה ממדידה והגבלה אפילו של שכל דקדושה של נפש האלקית, במקום שבו שייך רק ענין ההודאה.

וזהו ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, שע"יז שבנ"י היו במעמד ומצב של הודאה (יהודים) במשך כל הזמן שאודותיו מסופר במגילת אסתר, ובלשון רבינו הזקן⁷⁰: שהם מסרו עצמן למות כל השנה כולה [ולהעיר, שבמשך השנה ישנם כל השינויים האפשריים⁷¹, שלכן נקראת בשם שנה, מלשון שינוי⁷²], הרי זה פעל שליהודים היתה

(70) תו"א מגילת אסתר צז, א. וראה שם קכ, ד.
(71) ראה ד"ה בלילה ההוא תשמ"ו פ"ג (לעיל ע' קסז). וש"נ.
(72) עבודת הקודש ח"ד פי"ט. אוה"ת מקץ שלח, סע"ב. ובכ"מ.

(66) משנה פסחים קטז, ב. תניא רפמ"ז.
וראה מכתב י"א ניסן תשכ"ח (הגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים (קה"ת, תשמ"ז) ע' תריח).
(67) לך לך יז, יד.
(68) ע"ז כז, א.
(69) תהלים קיט, קסב.

אורה ושמחה וששון ויקר באופן נעלה יותר, ועד למעלה אפילו מכמו שהי' בזמן שלמה, כשקיימא סיהרא באשלמותא.

והנה ענין זה קשור גם עם מ"ש⁷³ וקבל היהודים את אשר החלו לעשות, שאז קיימו מה שקיבלו כבר⁷⁴ (במ"ת), כיש⁷⁵, אע"פ שמ"ת הי' באופן דוירד הוי' על הר סיני⁷⁶, הרי זה הי' באופן של המשכה מלמעלה למטה באתערותא דלעילא, ובלשון המדרש⁷⁶ ואני המתחיל, ולכן אמרו מכאן מודעא רבה לאורייתא⁷⁴, משא"כ בימי הפורים הי' זה מצד עבודת בני" באופן של אתערותא דלתתא, אשר מבלי הבט על חושך הגלות, ועד שאפילו לאחרי הנס אכתי עבדי אחשוורוש אנן⁷⁷, עמדו בני" במעמד ומצב של הודאה, מצד המטה, וענין זה פעל גם בתורה תוספת קיום, קיימו מה שקבלו כבר.

והענין בזה, דהנה ידוע⁷⁸ הדיוק בענין קיימו מה שקבלו כבר, דלכאורה אינו מובן מהו הצורך בהקיום דתורה ע"י בני", הרי דבר אלקינו (עשה"ד) יקום לעולם⁷⁹. אך הענין הוא, שזהו ע"ד המבואר לעיל (ס"ד) בענין ברכו בתורה תחילה, שהו"ע ההמשכה מנותן התורה בתורה. והרי בזה גופא שייך כמה דרגות באופן ההמשכה מנותן התורה, כי, אורייתא מחכמה נפקת⁸⁰, נפקת דייקא, כיון ששרשה למעלה יותר⁸¹, בעילוי אחר עילוי, ועד לעצמותו ומהותו ית'. ועד"ז ניתוסף בימי הפורים קיום בתורה שנמשך מהדרגא היותר נעלית ברכו בתורה תחילה, באופן נעלה יותר מכמו שהי' במעמד הר סיני⁸², כיון שהי' זה מצד עבודת התחתון באופן שהתחתון נעשה כלי לקבל זאת.

וזהו גם ביאור דיוק הלשון וקבל היהודים, קיימו וקבלו היהודים, דלכאורה הוצרך לומר ועשו או והחליטו וכיו"ב, אך הענין הוא, כמבואר בזה בדרושי חסידות⁸³, שזהו מלשון קבלה, והיינו, שאז נעשה כלי שמקבל, ובאופן שהקבלה היא בשלימות ובאמיתיות, ועד לאופן נצחי.

79) ישעי' מ, ח. וראה לקו"ש ח"ה ע' 240 ובהערה 10 שם.	73) אסתר ט, כג.
80) זוהר ח"ב סב, א. פה, א. קכא, א. ח"ג פא, א. פב, א. רסא, א.	74) שבת פח, א. וראה ד"ה וקבל היהודים
81) ראה לקו"ת במדבר ז, א. מאמרי אדה"ז נביאים ע' רלד. ע' רלז. אוה"ת בראשית ח"ו תתרכג, ב. שה"מ תרל"ח ע' קמו.	75) תשי"א (תו"מ סה"מ פורים ע' רלד) הערה 4.
82) שערי אורה שם צז, א.	76) ראה תו"א שם צז, סע"ד ואילך. צט, סע"ב. קיח, ג. קכא, ד.
83) אוה"ת מגילת אסתר ס"ע קסב ואילך.	77) שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וראא טו.
	78) מגילה יד, א.
	79) שערי אורה צד, א ואילך.

ולכן נאמר⁸⁴ וימי הפורים האלה לא יעברו וגו', ולא כמו במ"ת שלאח"ז היו ענינים בלתי רצויים כו', משא"כ ימי הפורים נותנים בכל אחד מישראל תוקף וחוזק שיתוסף בו ענין של נצחיות, שלא להתפעל ולנצח את כל הענינים המעלימים ומסתירים כו', שזהו לפי שנקודת נפשם (שזהו מה שמסרו נפשם) היתה בגילוי, וגילוי זה פעל עד למחשבה דיבור ומעשה, שגם שם היתה הפעולה והעבודה שמצד המקיפים דחי' יחידה (כמבואר בקונטרס העבודה⁸⁵), ועד שנעשה מציאות אחרת לגמרי (אן אנדער איד, אן אנדער נברא). ולכן הרי זה פועל גם בנוגע ללימוד התורה, שממשיך מעצמות ומהות, שזוהי הדרגא הכי נעלית בענין דברכו בתורה תחילה.

ז) ועפ"ז יובן גם מ"ש ליהודים היתה אורה, אורה דייקא. דהנה, בשם אורה מצינו במאמרים ב' ביאורים, ביאור הא'⁸⁶, שאורה, לשון נקבה, מקבלת מאור, לשון זכר. וביאור הב', שאורה הוא מלשון מאיר ומפעיל, כמבואר בשערי אורה לאדמו"ר האמצעי⁸⁷ שזהו המקור דתורה אור. והיינו, שהענין דאורה הוא למעלה מהתורה כפי שנקראת (תורה) אור, כיון שזהו מה שמפעיל וממשיך את האור, וכמו הענין דברכו בתורה תחילה עד לדרגא הכי נעלית שבזה. וענין זה קשור גם עם פי' הב' שבתוכת אורה, שמקבל מאור, דכיון שההמשכה היא מגבוה גבוה ביותר (מקור האור), הרי זה נמשך למטה מטה ביותר⁸⁸, בענין המעשה, וגם בחושך הגלות. וזהו ליהודים היתה אורה, שע"י עבודת התחתון דבנ"י שהיו אז במעמד ומצב שנקראו בשם יהודים ע"ש ענין ההודאה כו', המשיכו בתורה מהבחי' שלמעלה ממקור האור כו'.

ועד"ז גם בנוגע לשמחה וששון ויקר (שבהמשך הכתוב ליהודים היתה גו'), החל משמחה זה יום טוב. דהנה, שמחת יו"ט, עם היותה מצות עשה מן התורה⁸⁹, כמ"ש⁹⁰ ושמחת בחגך, אין זה כמו שמחת פורים שחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע⁹¹, אלא צ"ל באופן מדוד ומוגבל, וכמבואר בשו"ע⁹² שלכן היו ב"ד חייבים להעמיד שוטרים ברגלים

84) אסתר ט, כט. 85) פ"ה (ע' 32 ואילך). 86) אוה"ת שם ע' קמט ואילך. וראה ספר הערכים-חב"ד ח"ד ערך אורה — ביחס ל"אור" ס"א. וש"נ. 87) שם. וראה ד"ה ליהודים היתה אורה במאמרי אדה"ז תקס"ד ע' סב ואילך. ד"ה הנ"ל דש"פ תצוה תשט"ז (תו"מ סה"מ פורים ע' קפו ואילך). 88) שערי אורה שם נח, א ואילך. סה, א ואילך. ובכ"מ. 89) רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ז. שו"ע אדה"ז או"ח סתקכ"ט ס"ז. 90) פ' ראה טז, יד. 91) מגילה ז, ב. וראה תו"א שם צח, א. צט, ג ואילך. שערי אורה שם צט, א ואילך. 92) או"ח סתקכ"ט ס"ד. שו"ע אדה"ז שם סי"ג.

כו'. אבל אעפ"כ, הרי זה יכול להיות מיוסד על וחדור (דורכגענומען) בהנקודה שלמעלה ממדידה והגבלה, כפי שמתבטאת במדידה והגבלה בכמות. וזהו מה שניתוסף ע"י שמחה זה יום טוב, שאע"פ שהשמחה דיו"ט בגלוי צריכה להיות והיא במדידה והגבלה, מ"מ, יהי ניכר בה הרושם והפעולה של השמחה שלמעלה ממדידה והגבלה שבימי הפורים.

ועד"ז בנוגע לענין דששון. ובהקדם המבואר בשערי אורה⁹³ החילוק בין שמחה לששון, ששמחה היא בגלוי, משא"כ ששון הו"ע השמחה כפי שהיא בהעלם הלב. ולכאורה עפ"ז אינו מובן, דכיון שליהודים היתה שמחה בגלוי, מה מוסיף הכתוב שהי' גם ששון, שזוהי שמחה שבהעלם הלב. וא' הביאורים בזה, דהנה, ענין השמחה קשור עם הדבר המשמח. וכאשר הדבר המשמח הוא ענין שבגלוי, שהנברא יכול לתפסו ולהשיגו כו', הנה אע"פ שזהו דבר נעלה ביותר, הרי מצד זה שגם הנברא עומד במצב נעלה ביותר, הרי זה אצלו באופן של שמחה. ובדוגמת מה שמצינו⁹⁴ בנוגע לזמן דלעתיד לבוא, שהענינים שהם עכשיו באופן דסובב כל עלמין, יומשכו אז בפנימיות ובאופן של הבנה והשגה (ואילו ענין האמונה בבחי' סוכ"ע יהי' אז בענינים נעלים יותר). ומובן, שבנוגע לענינים שיומשכו בפנימיות תהי' גם השמחה באופן גלוי. אמנם, בנוגע לענינים שגם לעת"ל יהיו באופן של אמונה, יהי' זה באופן של ששון, שהוא רק ב(העלם ה)לב. ואע"פ שזהו רק בלב האדם, הרי יש בלבו ששון, ומביאו גם לכמה פעולות, שהרי אינה דומה הנהגת האדם ופעולותיו בהיותו במצב של שמחה בלב, לגבי מעמד ומצב שאין לו שמחה בלב ח"ו. ומזה מובן גם בנוגע לענין הששון שבימי הפורים, ליהודים היתה גוי' ששון, שהו"ע השמחה שבלב שבאה מצד גילויים נעלים יותר, שבימי הפורים הרי זה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

ועד"ז בנוגע לענין דיקר. דהנה, יקר כפשוטו הו"ע יקר ביותר להיותו חשוב ביותר⁹⁵. ולכן יקר אלו תפילין, כיון הוקשה כל התורה כולה לתפילין¹⁸, ומתפילין נמשך בכל המצוות כולם. והנה, מבואר בחסידות⁹⁶ בארוכה שיקר בגימטריא ש"י⁹⁷ (וגם אותיות י"ש), שזהו⁹⁸

שם ק, ב. ד"ה הנ"ל תשט"ז. וראה גם לקו"ת

נשא כג, ג. ובכ"מ.

(97) מאורי אור אות י סעיף כה. מקדש

מלך לזח"ג נד, ב.

(98) ראה שער הפוסקים להאריז"ל משלי ד,

ה. לקו"ת צו, א. א. סה"מ ה'ש"ת ע' 49. ובכ"מ.

93) צט, א.

94) ראה לקו"ת ואתחנן ז, ב.

95) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ד שם ס"ע

סג. שערי אורה שם צז, סע"ב ואילך. ד"ה

הנ"ל תשט"ז (לעיל שם).

96) מאמרי אדה"ז שם ע' סד. שערי אורה

המחצית דספירת הכתר (תר"ך), שיש בו תר"ך אורות⁹⁹. ובוזה גופא יש בחי' יקר שהוא המחצית התחתון דכתר, שבחי' זו שייכת להתלבשות בכלים, שזהו בחי' אריך, שאף שנקרא אריך באמיתיות, הרי זה אריך אנפין, שקשור עם ציור אנפין. אבל יש בחי' יקר שהוא המחצית העליון דכתר, שבחי' זו נקראת בשם עתיק, ע"ש¹⁰⁰ שנעתק ומועתק לגמרי אפילו מבחי' אריך אנפין. וזהו ענין ויקר אלו תפילין שנפעל בפורים, שהו"ע המשכת בחי' יקר כפי שהוא מחצית העליון דכתר, ומזה נמשך אח"כ בתפילין שבכל השנה כולה, ומתפילין נמשך בכל המצוות כולם.

ח) והנה כל האמור לעיל בענין וקבל היהודים גו', וליהודים היתה אורה וגו', הרי זה אצל כל בני" בשוה. והענין בזה, דכשם שהגזירה היתה על כל בני" (מכל השבטים) בשוה, מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד¹⁰¹, הנה כדי לבטל זאת באופן דונהפוך הוא ע"י עבודתם, הוצרכו בני" לעמוד במעמד ומצב שבו משתווים כל השבטים כולם, כולל כהנים לויים וישראלים ועד הגר אשר בקרבך, מנער ועד זקן טף ונשים, שזהו ענין המס"ג, שמצד זה עומדים כולם בהשוואה באופן דאחד. וגם ענין זה הוא בדוגמת המעמד ומצב שהי' במ"ת בפעם הראשונה, כאשר החלו לעשות, כמ"ש¹⁰² ויחן שם ישראל נגד ההר, ויחן לשון יחיד, כאיש אחד בלב אחד¹⁰³, ואיתא במדרש¹⁰⁴ שכאשר הקב"ה ראה שבני" הם בלב אחד (עד שתורת אמת אומרת עליהם ויחן לשון יחיד), אמר הרי השעה שאתן להם את תורת. אלא שבמ"ת הי' זה באופן שלאח"ז היו יכולים להיות שינויים כו'. משא"כ בימי הפורים הי' זה באופן דוקבל היהודים, שנעשו כלי לקבלה אמיתית, וגם באופן דוקבל לשון יחיד, כיון שהענין דפורים הוא שכל בני" עומדים בתנועה של הודאה, שבה משתווים כולם, מנער ועד זקן טף ונשים¹⁰⁵.

וענין זה מודגש גם במצוות התלויות בפורים, משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים¹⁰⁶, כמבואר במפרשי המגילה¹⁰⁷ שזהו ענין שמאחד את כל בני", שעם היותם מפורז ומפורד בין העמים הרי

99) פרדס שער ח (שער מהות והנהגה) פ"ג.
 100) ראה תו"א שם צח, ג. ובכ"מ.
 101) אסתר ג, יג.
 102) יתרו יט, ב.
 103) פרש"י עה"פ.
 104) אסתר ט, כו.
 105) ראה תו"א שם צז, סע"ד ואילך.
 106) ככא, ד ואילך. שערי אורה צג, א. ועוד.
 107) ראה מנות הלוי למהר"ש אלקבץ

104) ויקר' פ"ט, ט. דא"ז פ' השלום.

הם עם אחד¹⁰⁸. ונוסף לזה, יש הדגשה מיוחדת במתנות לאביונים (שיש בה חשיבות גדולה יותר מאשר משלוח מנות איש לרעהו, כמ"ש הרמב"ם¹⁰⁹ שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים כו'), כידוע¹¹⁰ הדיוק שאין זה באופן של נתינת צדקה שבכל השנה כולה, אלא באופן של מתנה דוקא. וזהו גם החידוש שבפורים שכל הפושט יד נותנים לו¹¹¹, בלי כל חילוק לגמרי.

ט) **וכל** זה ממשיכים על כל השנה מפורים, שהוא יום אחד, והיינו, שאינו כמו שאר הימים טובים [כולל גם חג השבועות, שאע"פ שמצד שייכותו למ"ת ה"ה יום אחד (כמבואר בהוספות לתו"א¹¹²)], הרי לאורך גיסא הוא יום החמישים מפסח, ועד שמצינו במדרש¹¹³ שהוא בדוגמת שמע"צ שלאחרי חג הסוכות], אלא הוא באופן דאחת בשנה, בדוגמת יום הכפורים¹¹⁴ שהוא אחת בשנה¹¹⁵, כיון שקשור עם אחת שבנפש, שהו"ע היחידה (כפירוש התוס'¹¹⁶), וממנו נמשך בכל השנה כולה. והיינו, שאע"פ שהנהגה באופן דעד דלא ידע הו"ע ששייך רק באופן היוצא מן הכלל אחת בשנה, בימי הפורים דוקא, ועד שאפילו מועדים לשמחה (שמחה זה יו"ט) צ"ל באופן של מדידה והגבלה, מ"מ יש כח לימי הפורים האלה שלא יעברו גו'⁸⁴, היינו, לא רק בבוא ימים אלו בחודש אדר במשך הדורות, אלא כהפי' הפנימי בזה, שלא יעברו גם במשך כל השנה כולה, כיון שרישומם ניכר, ובאופן שניכר במחשבה דיבור ומעשה, והמעשה הוא העיקר¹¹⁷, והיינו, שאפילו בעניני המצוות שענינם הוא במדידה והגבלה¹¹⁸, וכמו תפילין שצ"ל דוקא ד' פרשיות, לא ה' ולא ג'¹¹⁹, הנה בזה גופא ממשיכים מהענין דלא ידע שבימי הפורים, והיינו, שזה נלקח ומיוסד על נקודת היחידה שבנפש, בחי' לא ידע, שעז'נ¹²⁰ איני יודע באיזה דרך מוליכים אותי, מצד פנימיות הנשמה.

116) ד"ה עד אחת — מנחות יח, א.
 117) אבות פ"א מ"ז.
 118) ראה תניא אגה"ק ס"י (קטו, א).
 119) ראה פרש"י ואתחנן ד, ב. ספרי ופרש"י פ' ראה יג, א.
 120) ברכות כח, ב. וראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שט. ועם הגהות — אוה"ת פינחס ע' אינט ואילך. סה"מ תרכ"ו ע' קעא ואילך. תרמ"ו ע' יד ואילך. תרצ"ו ע' 50 ואילך. ד"ה אך בגורל תש"ה (תו"מ סה"מ תמוז ס"ע צד ואילך).

108) ראה גם ד"ה בלילה ההוא ה'ש"ת (סה"מ ה'ש"ת ע' 9). ד"ה חייב איניש תש"ח (סה"מ תש"ח ע' 117).
 109) הלי' מגילה פ"ב הי"ד.
 110) ראה לקו"ש חי"א ע' 323.
 111) ירושלמי מגילה פ"א ה"ד בתחלתה.
 רמב"ם שם הט"ז. טושו"ע או"ח סתרצ"ד ס"ג.
 112) קט, א.
 113) שהש"ר פ"ז, ב (ב). תנחומא פינחס טו.
 114) ראה תקו"ז תכ"א (נו, ב).
 115) ס"פ תצוה. אחרי טז, לד.

ונקודה זו נותנת כח ובאה בפועל במחשבה דיבור ומעשה של כל השנה כולה, שבמדידה והגבלה שצ"ל בקיום המצוות, הנה שם גופא ניכר שמקיים זאת יהודי שענינו מס"נ להקב"ה, שמוסר להקב"ה את רצונו¹²¹, כחותיו הפנימיים והמחדו"מ שלו, ועד שכאשר הקב"ה מצוה עליו לעשות דבר מסויים במדידה והגבלה, ה"ה עושה זאת במדידה והגבלה, אף שלכאורה קשה לו להתאפק (זיך איינהאלטן), בעמדו בתנועה של מס"נ, כיון שגם על זה גופא יש לו מס"נ כו'.

י) וענין זה נעשה הכנה קרובה (באופן דמסמך גאולה) לגאולה, כמודגש בשנת העיבור, שפורים הוא באדר שני הסמוך לניסן, משום מסמך גאולה לגאולה¹²², גאולת פורים לגאולת פסח, שבניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל¹²³, כי, בזמן הגאולה יעלה הפורץ לפנינו¹²⁴, שפורץ כל מדידה והגבלה, ובאופן שנמשך עד למטה מטה, לתקן עולם כו'¹²⁵, ועד שמלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים¹²⁶. והנתינת כח על זה הוא מגאולת פורים, שהיא במעמד ומצב שאכתי עבדי אחשוורוש אנן, וענין זה סומך וממהר את הגאולה האמיתית והשלימה, שבניסן עתידין להגאל, ע"י משיח צדקנו, יבא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו. ובלשון הרמב"ם¹²⁷ הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה — שזה הי' הענין של ימי הפורים — ומיד הן נגאלין, ובדרך ממילא יהי' כל חודש ניסן באופן של גאולה. וכן תהי' לנו — אורה ושמחה וששון ויקר (בכל הפירושים) בימים שעד הגאולה, ועאכו"כ לאח"ז, כשמשיח יבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל¹²⁸, והיתה לה' המלוכה¹²⁹, במהרה בימינו ממש.

125) נוסח התפלה — ועל כן נקוה.

126) ישעי' יא, ט.

127) הלי' תשובה פ"ז ה"ה.

128) רמב"ם הלי' מלכים ספי"א.

129) עובדי' א, כא.

121) ראה תו"א מקץ לו, ב.

122) מגילה ו, סע"ב ובפרש"י.

123) ר"ה יא, רע"א. שמו"ר פט"ו, יא.

וראה אוה"ת בא' ע' רנט. סה"מ הי"ט ע' 19.

124) ע"פ מיכה ב, יג. ב"ר ספפ"ה

ובפרש"י שם.

לעילוי נשמת

הרה"ח הווי"ח אי"א התמים נוי"נ

עוסק בצ"צ רב פעלים וכו'

עסק בניהול ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש כיובל שנה

גבאי ביהכנ"ס וביהמ"ד ליובאוויטש שבליובאוויטש 770

חבר אגודת חסידי חב"ד העולמית

ר' משה פינחס בהרה"ח אברהם מרדכי הכהן ז"ל

נפטר בדרי"ח אדר-שני, ה'תשמ"ו

זוגתו מרת מינדל בת הרה"ח דוד הלוי ז"ל

נפטרה כ"ח תשרי, ה'תנש"א

כ"ץ

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי משפחתם שיחיו